

vali naše životní prostředí a přírodní zdroje, naše zdraví. Ostatně, jako v oblasti finanční i tato devalvace nám naprosto pochybným způsobem napomáhá exportovat naše zboží a často i suroviny.

Nyní k první části otázky: ano, určitě to je zvýšení laťky. Ale uvědomme si, že my, jako často nově příchozí na tyto zahraniční trhy, těžko můžeme tuto laťku snižovat. Buď po sokolsku – v duchu tradic Tyrše a Fügnera – "přeskočíme", nebo to nedokážeme a bude to jen a jen naše vina. Zákony trhu jsou stejně neúprosné jako zákony fyzikální.

Životné prostredie: Země tzv. Jihu mnohdy projevují názor, že zvyšování požadavků na zohlednění ochrany životního prostředí ze strany průmyslově vyspělých států je formou potlačování konkurence ze strany rozvojových zemí. Paradoxně se tak na stejnou palubu dostávají zastánci co nejsvobodnějšího volného trhu s představiteli typických, tedy protekcionářských rozvojových ekonomik, a to především společnou nechuť k promítnutí výrobních způsobů do environmentálních požadavků na výroby. Jak vnímáte tento problém?

M. Kužvart: Ano, k tomuto paradoxu dochází. Zde by však měli hrát svoji roli mezinárodní organizace, programy rozvojové pomoci, a mimo mnoha jiných nástrojů i normy ISO 14000. Rád bych dodal, že tato otázka, resp. její řešení, je klíčem k tomu, aby tato planeta příští století neprožila jako již jen ránu z milosti, díky obrovskému nárůstu znečištění a čerpání zdrojů. Toto je problém, proti kterému např. proces sjednocování legislativy životního prostředí České republiky s právními předpisy EU není naprosto ničím. Zde nutně musí dojít ke smazání

onoho ohledu "oni a my", na této planetě jsme totiž jedním lidstvem. K tomu by měla sloužit i zamýšlená reforma OSN. V této souvislosti si vzpomínám, že tragicky zesnulý zakladatel STUŽ, Josef Vavroušek, o těchto problémech uvažoval vždy v globálním kontextu.

Životné prostredie: Jak vidíte pozici a možnosti dobrovolných environmentálních aktivit v ČR a SR, resp. ve střední Evropě, ve vztahu průmysl versus vláda?

M. Kužvart: Perspektiva úspěšnosti zavádění dobrovolných environmentálních aktivit je velice těsně spojena s právním rámcem ochrany životního prostředí. Zároveň, jako další podmínka úspěšného – to znamená nikoli jen na papíře, ale i ve skutečnosti – rozvíjení tohoto trendu, musí v transformovaných zemích být dána "zelená" ne podnikavcům, kteří

úspěšně tunelují vlastní podniky, jsou schopni importovat jakýkoli odpad, pokud jim to dost vynese, ale právě vlády by měly podporovat onen podnikatelský stav, pro který bude dodržování smluv a zákonů pravidlem, nikoli výjimkou. Ještě k tomu právnímu rámci: v souvislosti s dobrovolnými dohodami se často zmiňuje tzv. informační nerovnováha, tedy že např. producent znečištění logicky ví mnohem více o tom, čím a jak znečišťuje životní prostředí. Zástupce samosprávy ani občan však nemají žádný nástroj, jak se k těmto informacím dostat – záleží pouze na dobré vůli producenta onoho znečištění. Tato dobrá vůle však často chybí. Tím vzniká ona informační nerovnováha. Tu by v ČR měl odstranit návrh zákona o právu na informace o životním prostředí, předložený poslanci ČSSD a KDU ČSL. Když bude tato právní norma přijata, informační nerovnováha by již neměla prakticky existovat.

Za rozhovor děkuje

Zdeněk Suchánek

Cezhraničný výskum lovej zveri

Zmena politickej situácie v strednej a východnej Európe po r. 1989 priniesla i možnosti nových vedeckých kontaktov. Otvorenie dlho stráženej slovensko-rakúskej hranice na rieke Morava podnietilo vznik viacerých projektov zameraných na toto významné územie. Možnosti bezproblémového kontaktu s výskumnými pracoviskami v Rakúsku a obojstranný tok nových informácií dali podnet na nad-

viazanie konkrétnej spolupráce. Ústav krajinej ekológie SAV (ÚKE SAV) začal v tomto zmysle ihneď r. 1990 intenzívne spolupracovať s Forschungsinstitut für Wildtierkunde und Ökologie der Veterinärmedizinischen Universität Wien (FIWI). Je to jediné špecializované pracovisko v Rakúsku, zamerané na komplexný terénny aj laboratórny výskum lovej zveri. Spolupracuje s podobnými inštitúciami

v 22 európskych štátoch, intenzívne vedecké kontakty má aj s ústavmi na americkom kontinente, v Afrike, Ázii, Austrálii aj Oceánii.

Spektrum výskumných programov ústavu je veľmi široké. Prvoradým cieľom je však zachovanie genofondu autochtónnych živočíšnych druhov, ich životného prostredia, ako aj starostlivosť o zachovanie dobrého zdravotného stavu zveri a v neposlednom rade zabránenie prenosu chorôb na hospodárske zvieratá, ktoré tvoria značné percento potravy ľudskej populácie. Tomuto zameraniu zodpovedá aj organizačné členenie viedenského ústavu. Okrem pomocných útvarov sú pracovníci rozdelení do nasledujúcich pracovných skupín: ekológia poľnohospodárskej krajiny, ekológia lesnej krajiny, biomedicínska technika a biotelemetria,

ekochémia a toxikológia, populačná genetika, potravná ekológia, etológia a ochrana, choroby zveri a ich profylaxia, živočíšna patológia a parazitológia, mikrobiológia, a pracovná skupina pre štatistiku. Prvé dve pracovné skupiny sú blízke zameraniu Ústavu krajinej ekológie SAV. Ťažiskovým problémom oboch pracovísk je zachovanie biodiverzity krajiny a zdravého životného prostredia pre pôvodné druhy živočíchov s prihliadnutím na potreby ľudskej spoločnosti na konci 20. storočia. Za týmto cieľom sa vedeckí pracovníci v oboch štátoch venujú krajinnokoekologickému výskumu v rôznych regiónoch. Jedným z nich je pohraničné územie pri rieke Morava, kde rakúski ekológovia pracujú od r. 1988 a slovenskí od r. 1990.

Obojstranná spolupráca v tomto území začala výmenou metodických poznatkov a skúseností získaných v predchádzajúcich rokoch. Vychádzajúc zo spoločných záujmov, rozhodli sa vedeckí pracovníci vypracovať projekt, ktorý by zhodnotil situáciu v poľovnom hospodárstve v regióne okolo spoločnej hranice. Napriek tomu, že pre spoločný výskum sa nepodarilo zabezpečiť finančné krytie, začali obe pracoviská r. 1994 terénny výskum tohto územia v rámci iných projektov zameraných na nivu rieky Morava. Prvoradou úlohou výskumu

bolo zistiť súčasnú situáciu a vzájomne si porovnať stanoviská. Už počiatočný výber výskumných plôch a línii ukázal rozdielnosť v krajinej štruktúre pohraničného územia oboch štátov. Kým na rakúskej strane sú výskumné línie krátke a nahustené, na slovenskej sú dlhšie a vzdialenejšie od seba. Dôvodom je rozdielna štruktúra poľnohospodárstva, vlastnicke vzťahy k pôde, ako aj systém obhospodarovania. Na rakúskej strane sa výskumné plochy nachádzajú na území 3 (okolie obce Zwerndorf), na slovenskej strane 4 poľovných revírov (medzi Devínskym Jazerom, Vysokou pri Morave, Záhorskou Vsou, Lábom a Zohorom). Oba výskumné tímy používali metodiku rozpracovanú rakúskymi ekológmi. Spočívala prevažne v nočných kvantitatívnych výskumoch zveri a denných výskumoch vtáctva. Pracovníci oboch ústavov pracovali paralelne na oboch územiach, za rovnakých poveternostných i pracovných podmienok.

Z predbežných výsledkov trojročného výskumu vyplýva potreba riešiť túto problematiku spoločne, pretože živočíchy nerespektujú žiadne štátne ani iné hranice, voľne cez ne prechádzajú podľa veľkosti svojich areálov, lokomočných schopností, potravnej ponuky, spôsobu ochrany na tom-ktorom území a iných faktorov. Vzhľadom na antropický tlak na pohraničné územie v nive rieky Morava na slovenskej strane v posledných rokoch, ktorý pôsobí stresovo na všetky druhy tu žijúcich živočíchov, je spolupráca v tejto oblasti výskumu nevyhnutná. Bez nej nemožno zabezpečiť dôslednú ochranu tohto významného územia, ktorého značná časť je zapísaná v Ramsarskom zozname (lokality chránených podľa Dohovoru o mokradiach), a má teda veľký medzinárodný význam.

Eva Kalivodová
Erich Klansek